

rudaí-beo

Mionbheithigh inár ngairdín

Súil thapa ar an gceacht

Tosaigh trí cheist a chur cé a chónaíonn faoi dhuilleog nó faoi lomán, agus gloine formhéadúcháin agus grianghraf de sheilide, de mhíol críon nó de péist á gcoinneáil in airde agat. Léirigh istigh sa seomra conas féachaint go géar ar dhuilleog, ansin tabhair an rang chuig láthair réamhullmhaithe sa ghairdín chun cuardach a dhéanamh le scuaba boga agus potaí feithidí. Féachann na páistí trí ghloine formhéadúcháin ar rud a d'aimsigh siad i bpota atá faoi scáth, cuireann siad gach rud beo ar ais, níonn siad a lámha, agus tarraingíonn siad mionbheithíoch amháin ar leathanach na Dialainne Imscrúdaithe. Críochnaigh le seal gearr ina dtaispeánann na páistí a líníochtaí agus ina labhraíonn siad faoin gcaoi ar choinnigh lámha cineálta na hainmhithe slán.

Cuspóirí foghlama

- Mionbheithíoch a aimsiú i ngairdín na scoile agus féachaint go géar air le gloine formhéadúcháin
- Mionbheithíoch amháin a d'aimsigh siad a tharraingt agus rudaí beo a láimhseáil go cineálta

Roimh an gcloigín – ullmhúchán

Seiceáil an láthair amuigh (carn lomán, duilleoga tite, faoi photaí nó faoi fhálta) agus réitigh bealach gearr sábháilte an lá roimh ré. Bailigh gloiní formhéadúcháin, potaí feithidí agus scuaba boga; priontáil leathanach na Dialainne Imscrúdaithe agus cártaí grianghraf dúlra A-C (seilide, míol críon, péist) mar chúltaca do lá fliuch nó mura n-aimseofar mórán. Lámhainní garraíodóireachta do pháistí (roghnach) dóibh siúd arbh fhearr leo gan ithir a láimhseáil.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
gloiní formhéadúcháin plaisteacha téagartha	1	dalta	trealamh na scoile	gloine formhéadúcháin amháin idir beirt, nó féachaint leis na súile amháin
potaí feithidí trédhearcacha a bhfuil poill aeir iontu	1	grúpa	trealamh na scoile	tobán athchúrsáilte trédhearcach a bhfuil cúpla poll beag aeir déanta ann ag duine fásta
scuaba péinte boga	1	grúpa	seomra ranga	duilleog thirim a úsáideann duine fásta go cúramach mar scúp
lámhainní garraíodóireachta do pháistí (tacaíocht roghnach)	1	dalta	seomra ranga	lámha loma amháin, is féidir iad a ní, agus iad a ní díreach ina dhiaidh sin (an gnáthbhealach)
Leathanach sa Dialann Imscrúdaithe	1	dalta	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	páipéar gan línte le haghaidh líníochta de mhionbheithíoch amháin (na critéir ratha chéanna: an cruth móide gné amháin a tugadh faoi deara)
créonna	1	dalta	seomra ranga	pinn luaidhe daite
cártaí grianghraf dúlra de mhionbheithígh a bhíonn i ngairdíní in Éirinn	1	rang	seomra ranga	grianghraf soiléir amháin de gach mionbheithíoch ar an gclár bán idirghníomhach le go bhféachfaidh an rang ar fad air

Pointe sábháilteachta

Fan leis an rang amuigh faoin aer; ná blaiseat aon rud agus ná cuirtear aon rud sa bhéal; ná fág potaí faoi lánghrian riamh; cuir gach rud beo ar ais; nigh na lámha ar fhilleadh isteach daoibh. Ní ardaíonn páistí lomáin throma leo féin riamh.

Céimeanna teagaisc

- **Féach agus déan iontas:** Coinnigh duilleog agus gloine formhéadúcháin i do lámh. Abair 'Ní fheadar', 'Sílim', ansin ardaigh go mall í agus ainmnigh dhá rud a thugann tú faoi deara. Ná tabhair isteach na frásaí 'féach go géar' agus 'lámha cineálta' ach de réir mar a léiríonn tú iad. Fiafraigh: Conas a choinneoidh ár lámha an mionbheithíoch slán?
- **Cuardach mionbheithíoch:** Sula bhfágann an rang an seomra, taispeáin an bealach, an líne stad agus an comhartha athghrúpála (dhá bhualadh bos nó lámh in airde). Tabhair amach gloiní formhéadúcháin, potaí feithidí agus scuaba boga. Amuigh faoin aer, déantar an cuardach i dtréimhsí gearra; fanann na daoine fásta gar do na páistí agus treoraíonn siad na rudaí a aimsítear isteach i bpotaí atá faoi scáth le scuab bhog. Ní ardaíonn páistí lomáin throma leo féin riamh.
- **Féach go géar:** Cuir triúr nó ceathrar páistí le chéile timpeall ar phota atá á choinneáil ag duine fásta nó ar chárta grianghraif. Cuir an ghloine formhéadúcháin thart; léirigh conas í a choinneáil gar don tsúil, gan brú ar an ainmhí. Spreag na páistí chun dhá rud amháin a thabhairt faoi deara: dath, sliogán, cosa, corp bog, socair nó ag bogadh. Cuir gach rud beo ar ais sula dtéann sibh isteach.
- **Taispeáin agus tarraing:** Ar dtús, bíodh na lámha nite. Tabhair créóin agus leathanach na Dialainne Imscrúdaithe do na páistí. Tacaigh leo le: Tarraing an cruth mór ar dtús, ansin cuir mionsonra amháin leis (sliogán, cosa nó corp fada bog). Féadfaidh duine fásta lipéad aon fhocail a scríobh don pháiste más mian leis an bpáiste é.
- **Cad a thugamar faoi deara?:** Iarr ar thriúr nó ar cheathrar páistí a líníochtaí a ardú agus rud amháin a thug siad faoi deara a rá. Tarraing an rang ar fad isteach sa chomhrá: An bhfaca aon duine eile sliogán? Cé a d'aimsigh rud éigin faoi dhuilleog? Coinnigh an chaint séimh — gan caint ar ainmhithe gránna — agus críochnaigh leis an gcúram a léirigh siad, ní hamháin leis an méid a d'aimsigh siad.

Cad ba cheart a fheiceáil

Tabharfaidh formhór na bpáistí faoi deara sliogán bíseach seilide, corp liathdhonn míl chríon agus a lear cosa beaga (féadfaidh sé é féin a chasadh ina liathróid), nó corp fada bog péiste atá bándearg-donn agus gan aon chos. Is rath iomlán é do pháiste neirbhíseach féachaint gan teagmháil. Mura n-aimsítear mórán amuigh, is féidir na rudaí céanna a thabhairt faoi deara ar Chártaí A-C. Mol pé rud a aimsítear; ná hathdhírigh ach amháin má theastaíonn ó pháiste an t-ainmhí a choinneáil nó é a bhrú go teann.

Ceacht 7

Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- **Bíonn mionbheithígh salach nó scanrúil — níl mé ag iarraidh dul in aice leo.** — Cuir síos orthu mar chomharsana beaga beo a bhféachaimid orthu go cineálta. Léirigh conas féachaint gan teagmháil, agus ceiliúir féachaint ar chárta grianghraif mar rath iomlán ionas nach leathfaidh an eagla.
- **D'aimsigh mé é, mar sin is féidir liom é a choinneáil nó é a thabhairt abhaile.** — Athluaigh lámha cineálta: scuab bhog, pota faoi scáth, ansin é a chur ar ais go díreach san áit ar aimsíodh é. Abair gur cuairteoirí muid ina bhaile.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Cuir i mbeirteanna iad ag pota an mhúinteora nó tairg Cárta A, B nó C ionas go gcomhairfear féachaint mar rath fiú gan ainmhí beo a aimsiú; ceadaiigh féachaint amháin gan teagmháil. • Tacaigh leis an líníocht: an cruth mór ar dtús, ansin mionsonra amháin; féadfaidh duine fásta lipéad aon fhocail a scríobh.	• Spreag an páiste chun an dara rud a thabhairt faoi deara (dath agus cosa, nó sliogán agus gluaiseacht mhall) agus ainmnigh an áit ina raibh sé ina chónaí (faoi dhuilleog, faoi lomán).	• Cuireann na páistí a chríochnaíonn go luath áit chónaithe an ainmhí leis ar an leathanach céanna den Dialann Imscrúdaithe, agus insíonn siad do pháirtí faoi ghníomh cineálta amháin a rinne siad.

Nasc traschuraclaim

Nascann sé seo le teanga ó bhéal agus leis na hAmharcealaíona — ainmníonn na páistí gné amháin agus tarraingíonn siad an cruth mór le mionsonra amháin a thug siad faoi deara.

